

Wspomnienia

Profesor Marceli Kosman *in memoriam*

29 grudnia 2023 r. odszedł Profesor Marceli Kosman, wybitny historyk o zacięciu politologicznym, prawy i szlachetny człowiek, mistrz dla wielu badaczy-humanistów. Miał licznych wychowanków na różnych poziomach kształcenia, prowadził tzw. seminaria wyższe, przygotowujące doktorów do samodzielności naukowej. Jako uczestniczka tych seminariów w pierwszej dekadzie XXI w. mam szczególne powody, aby wyrazić – w imieniu koleżanek i kolegów seminarzystów – smutek i niedowierzanie, że już zakończył się pracowity żywot naszego Mentora. Profesor Marceli Kosman uczył nas konsekwencji i stałego podążania do celu, nawet na przekór nieprzychylnym okolicznościom, uczył nas cierpliwości i tolerancji, uczył powściągliwości, gdy trzeba i spontaniczności, gdy nauka otwiera nowe perspektywy. Uczył entuzjazmu dla życia samego w sobie, radości pracy i radości życia. Był dla nas Mistrzem. Ujmował „najwyższymi standardami zawodowymi i etycznymi: poszanowaniem innych i mających różne światopoglądy, sumiennością, rzetelnością wypełniania obowiązków, serdecznością obcowania, łagodną wyrozumiałością, darem wskazywania dokąd i dlaczego warto w życiu i nauce zmierzać”¹, po ludzku – dobrocią.

Urodzony 8 maja 1940 r. w Izbicy Kujawskiej, Marceli Kosman wiele zawdzięczał swoim nauczycielom: Henrykowi Wysłouchowi i Mikołajowi Kozakiewiczowi (wspominał ich z atencją równą wyrażanej przez własnych uczniów). W latach 1957-1962 studiował historię na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie obronił pracę magisterską pt. *Rozpad państwa Hunów w V wieku* (skrótowy druk „Mówią wieki” 1963 nr 4) pod kierunkiem prof. dr. hab. Gerarda Labudy. Jeszcze przed ukończeniem studiów historycznych rozpoczął studia pedagogiczne, podejmując w 1961 r. pracę nauczyciela licealnego w rodzinnej miejscowości. Uzyskał magisterium na podstawie pracy *Liceum Ogólnokształcące w Izbicy Kujawskiej 1945-1963*.

¹ I. Hofman, *Słowo wstępne* (w:) I. Hofman, W. Maguś (red.), *Przez Kresy i historię po obrzeża polityki*, Wyd. A. Marszałek, Toruń 2011, t. 1, s. 9. Księgę przygotowano z okazji 70. urodzin i 50-lecia pracy zawodowej prof. M. Kosmana.

W latach 1963-1966 odbył studia doktoranckie pod kierunkiem prof. dr. hab. Henryka Łowmiańskiego. Podzielając zainteresowania naukowe promotora przygotował i obronił rozprawę pt. *Kancelaria i dokumenty Wielkiego Księcia Witolda*, która zapoczątkowała wyrazisty i ważny nurt własnych badań lituanistycznych, a wkrótce potem objął stanowisko dyrektora wspomnianego liceum. Rok później, z rekomendacji prof. H. Łowmiańskiego Marceli Kosman otrzymał etat w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk z przydziałem do Zakładu Historii Pomorza PAN w Poznaniu, którym kierował prof. G. Labuda. Włączał się w przygotowanie monumentalnego opracowania *Historia Pomorza*, ale nadal publikował prace lituanistyczne, w tym: istotne *novum* – biografie: *Wielki Książę Witold* (1967), *Władysław Jagiełło* (1968) i *Królowa Bona* (1971). W 1971 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii na podstawie rozprawy pt. *Reformacja i kontrreformacja w Wielkim Księstwie Litewskim w świetle propagandy wyznaniowej* (druk w 1973 r.). Jako docent w Zakładzie Historii Pomorza przeprowadził analizę analogicznego problemu w Prusach Królewskich (*Reformacja i kontrreformacja w Prusach Królewskich w świetle dotychczasowych badań*, „Roczniki Historyczne” 1973 nr 19; *Stosunki wyznaniowe w Prusach Królewskich i Książęcych* (w:) *Historia Pomorza*, Poznań 1974, cz. 2). Prace te stanowiły podłoże nurtu religioznawczego w twórczości naukowej M. Kosmana.

W latach 1976-1982 Marceli Kosman był dyrektorem Biblioteki Kórnickiej PAN, równocześnie pracując w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UAM, a następnie (po likwidacji tej struktury) w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy, gdzie kierował Zakładem Bibliotekoznawstwa. W 1980 r. został profesorem nadzwyczajnym. W tym okresie ujawniła się Jego pasja regionalisty oraz popularyzatora wiedzy historycznej. Redagował „Pamiętniki Biblioteki Kórnickiej” (tomy 13-20). Opracował wielokrotnie wznawiane podręczniki do historii dla klasy VI. Naukowo utrwalił epizod kórnicki, wydając książki: *Opowieści kórnickie* (1978), *Kórnik* (1980), *Z dziejów Biblioteki Kórnickiej* (1984), które cieszyły się wielką popularnością nie tylko wśród Wielkopolan. W książkach tych widoczna jest pasja badacza, charakteryzująca się precyzją detalu, solidnym oparciem źródłowym, szacunkiem do faktów, próbą psychologicznego zrozumienia bohaterów. Z czasem cechy te staną się wyznacznikami indywidualnego stylu pisania o historii, szczególnie w nurcie biograficznym i Sienkiewiczowskim.

W 1983 r. Marceli Kosman rozpoczął współpracę etatową z Instytutem Historii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu. W latach 1983-1993 kierował Zakładem Historii Nowożytnej, a następnie Katedrą Historii Europy Wschodniej. W 1989 r. uzyskał tytuł profesora. Wydawał wówczas wiele książek, a ich tytuły odzwierciedlały różnorodność zainteresowań, kontynuowanych twórczo i oryginalnie, przykładowo: *Litewska Jednota Ewangelicko-Reformowana od połowy XVII w. do 1939* (1986), *Litwa pierwotna. Mity, legendy, fakty* (1987), *Sylwetki Wielkopolan* (1988, wspólnie z Małżonką prof. dr hab. Bogumiłą Kosmanową), *Od Chrztu do Chrystianizacji. Polska – Ruś – Litwa* (1992) oraz kolejne wydania bestsellerów historyka – miłośnika Sienkiewicza, by wspomnieć tylko *Na tropach bohaterów Trylogii* (1986, wyd. IV).

W 1987 r. Profesor Kosman związał się z Instytutem Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, gdzie do 2002 r. kierował Zakładem Dziennikarstwa, a następnie – do 2015 r. Zakładem Kultury Politycznej. Dla tego etapu aktywności naukowej Profesora charakterystyczny był zwrot ku politologii, szczególnie w odniesieniu do wschodnich obszarów

Rzeczypospolitej i w aspekcie kultury politycznej. Dość zasadnicze przesunięcie wektora badań, przede wszystkim na osi czasu, było możliwe dzięki doświadczeniu historyka rozumiejącego konieczność racjonalizacji dyskursu publicznego dotyczącego bolesnej lub kontrowersyjnie interpretowanej przeszłości i krytycyzmu wobec źródeł. Był przekonany (i przekonanie to wpajał swoim uczniom), że praca naukowa humanisty wymaga dystansu wobec przedmiotu badań i czasu na swoiste kontemplowanie problemów.

Profesor Kosman, bodaj jako pierwszy w Polsce, podjął szeroko zakrojone studia nad kulturą polityczną, poszukując jej paradygmatów podczas cyklicznych konferencji międzynarodowych i w redagowanej przez siebie serii, której tytuły weszły na stałe do kanonu literatury naukowej, przykładowo: „Przeszłość i teraźniejszość”, „Mity i fakty”, „Swoi i obcy”, „Elity dawne i nowe”². Z równym powodzeniem, m.in. jako autor książki *Wojciech Jaruzelski wobec wyzwań swoich czasów. O kulturze politycznej w Polsce przełomu tysiącleci* (2003) wprowadził nurt biografistyki do badań historii najnowszej. Zdaniem wielu specjalistów, ten sposób ujęcia historii uczył przede wszystkim odporności na manipulacje faktami, publicystyczną wersję wydarzeń i próby monopolizacji dyskursu politycznego. Podkreśla się, że projekty naukowe Profesora Kosmana wykraczają w tym obszarze poza paradygmat kultury politycznej przez uwzględnienie m.in. znaków kultury duchowej i ego-dokumentów. Kierowany przez Profesora międzynarodowy zespół badawczy wykreował nową jakość interdyscyplinarnego ujmowania rzeczywistości politycznej, w której dużą rolę odgrywają kategorie poprawności politycznej i kulturowej. Profesor Kosman, dbając o racjonalizację argumentów i obiektywizm narracji historycznej, będące wyznacznikiem Jego stylu, negatywnie oceniał wszelkie próby instrumentalizacji historii. Recepcja dzieła *Polska w drugim tysiącleciu* (2007) najlepiej świadczy, jak bardzo potrzebna jest bezkompromisowa postawa historyka wobec ideologizacji przekazu. Warto w tym miejscu dodać, że synteza *Polska w drugim tysiącleciu* stanowiła specyficzne rozwinięcie monografii *Dějiny Polska* (2010) przygotowanej na zamówienie Instytutu Historii Czeskiej Akademii Nauk. Tym samym została przypieczętowana wieloletnia współpraca, o której prof. Jaroslav Panek napisał: „dzieło tego polihistora w ten sposób mocno wrasta w pejzaż współpracy polsko-czeskiej w naukach historycznych”³.

Wracając do biografii zawodowej Profesora dodać należy, że w latach 2002-2005 piastował urząd rektora Wyższej Szkoły Zarządzania i Bankowości w Poznaniu, animując w tej uczelni politologiczne kierunki badań i dydaktyki.

Profesor był nauczycielem wielu pokoleń historyków i politologów. Wielu spośród nich to dzisiejsi profesorowie tytularni, rektorzy i dziekani wydziałów wielu uniwersytetów w Polsce. Bez przesady można przyjąć, że Profesorowie Henryk Łowmiański, Gerard Labuda i Marcei Kosman stworzyli poznańską szkołę badawczą w dyscyplinie historii.

Dzieło Profesora Kosmana zadziwia obfitością i wszechstronnością. Bibliografia Jego prac liczy ponad 1600 publikacji, w tym wiele wznowień świadczących o popularności Au-

² Wymieniam tytuły konferencji, a zarazem publikacji ukazujących się w Wydawnictwie INPiDZ UAM w latach 1996-2005.

³ J. Panek, *Marcei Kosman – historyk zainspirowany Sienkiewiczem* (w:) I. Hofman, W. Maguś (red.), *Przez Kresy ...*, t. 1, s. 35.

tora. W wykazie znajdują się syntezы, kilkutomowe monografie, serie wydawnicze renomowanych oficyn naukowych oraz artykuły naukowe publikowane m.in. na łamach „Studiów Źródłoznawczych”, „Archeionu”, „Mówią Wieki”, „Przeglądu Zachodniego”, „Odrodzenia i Reformacji w Polsce”, „Przeglądu Politologicznego”, „Českýýego Časopisa Historickýýego”, „Slovanskýýego Přehleda”. Z satysfakcją podejmował zadania w radach programowych i naukowych czasopism, troszcząc się o jakość publikacji i współtworząc politykę redakcyjną. Pod tymi względami współpraca z „Przeglądem Zachodnim” była wzorowa.

Rzadko już dziś używane określenie „polihistor” ma uzasadnienie w przypadku Profesora Kosmana. Badaniami obejmował On bowiem średniowiecze, wczesną nowożytność i czasy współczesne, historię Polski i Europy, ze szczególnym uwzględnieniem Litwy i Białorusi, historię Wielkopolski, religię oraz twórczość Henryka Sienkiewicza. Dzięki młodzieńczej fascynacji pisarstwem Sienkiewicza, stał się autorem rozpoznawalnego cyklu *Na tropach bohaterów* Trylogii (wyd. I 1966), *Na tropach bohaterów* Krzyżaków (wyd. I 1995), *Na tropach bohaterów* Quo vadis? (wyd. I 1998), *Ogniem i mieczem – prawda i legenda* (wyd. I 1999), *Quo vadis – prawda i legenda* (2000), *Henryka Sienkiewicza wizja Polski wspaniałej. Studia i szkice* (1999), *Między wizją literacką i prawdą dziejową. Nad Trylogią Henryka Sienkiewicza. Studia i szkice* (2015). Łączył w tych książkach dociekanie faktów historycznych z krytyczną interpretacją źródeł; dominanta ta występuje we wszystkich biografiach pióra Marcelgo Kosmana.

Trudno wymienić bodaj najważniejsze tytuły Jego prac, ale godzi się podać najbardziej reprezentatywne dla *stricte* naukowych nurtów twórczych. W znaczącym chyba najwięcej dorobku lituanistycznym są to m.in.: *Uniwersytet Wileński 1579-1979* (1981), *Protestanci i kontrreformacja. Z dziejów tolerancji w Rzeczypospolitej XVI-XVIII w.* (1978), *Litwa pierwotna. Mity, legendy, fakty* (1987), *Drogi zaniku pogaństwa u Bałtów* (1976), *Orzeł i Pogoń. Z dziejów polsko-litewskich w XIV-XX w.* (1992), *Polska-Litwa. Z odległej i bliższej przeszłości* (t. I-III, 2003-2005), *Litauen zwischen Vergangenheit und Gegenwart. Studien zur politischen Kultur* (2003), *Z gistoryi i kul'tury Wjalikaga Knjastwa Litouskaga* (Minsk 2010). Osobne miejsce zajmuje tu *Historia Białorusi* (1974), pierwszy wykład problemu w języku polskim. Pisząc o zagadnieniach polsko-litewskich, Profesor często poruszał kwestie religijne, np. późnej chrystianizacji Wielkiego Księstwa Litewskiego, reformacji i kontrreformacji (tytuły wymieniłam wcześniej). Nurt religioznawczy dopełniają cenne publikacje *Poczet prymasów Polski* (1997), *Między ołtarzem a tronem* (2000) oraz obszerne wydanie albumowe *Poczet arcybiskupów gnieźnieńskich i prymasów Polski* (2012).

O zainteresowaniach regionalistycznych, pięknie zespolonych z zaangażowaniem społecznym na rzecz małej ojczyzny, świadczą przykładowo prace: *Powstanie Wielkopolskie na tle walk o przetrwanie narodu pod zaborem pruskim* (1993), redagowane – *Z dziejów prasy wielkopolskiej XIX-XX wieku* (1995), *Prasa regionalna w Wielkopolsce* (2000), *W dziewięćdziesięciolecie Powstania Wielkopolskiego* (2008), *W 600. rocznicę grunwaldzkiej wiktarii* (2010).

Wszystkie prace Profesora Kosmana wyróżnia autorska pieczęć, czytelny znak jego refleksji badawczej i metodologicznej, stanowiące o oryginalności dzieła życia. Można w tej pieczęci rozpoznać następujące elementy: długi horyzont czasowy badanych zjawisk, uwypuklenie roli silnych jednostek, rozszerzenie definicyjne terminu kultura polityczna,

odważne hipotezy sprzyjające weryfikacji powszechnych (by nie powiedzieć – schematycznych) sądów, wartościująca argumentacja, krytycyzm wobec źródeł, szeroki kontekst objaśniania problemów, umiejętność oddzielenia faktografii i emocji, eliminowanie ujęć będących trybutem politycznym. Otwartą postawę Profesora wobec ludzi i nauki determinuje pasja odkrywcy i radość poznania, wzmacniana dociekliwością i rzetelnością. W tych wartościach sytuuje się głęboko humanistyczny wymiar twórczości naukowej Marcelego Kosmana.

Wymiar ten doceniony został licznymi nagrodami i wyróżnieniami, w tym: Nagrodą Główną Towarzystwa im. Henryka Sienkiewicza (1990), Nagrodą im. Edwarda Raczyńskiego Poznańskiego Oddziału Stowarzyszenia Autorów Polski (1989; wspólnie z Małżonką), Nagrodą im. Władysława Reymonta Poznańskiego Oddziału Związku Literatów Polskich (1992). Za bogaty dorobek naukowy Profesor otrzymał Złoty Krzyż Zasługi oraz Krzyż Kawalerski i Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski. Środowiska naukowe uhonorowały Profesora Medalem im. Franciszka Palackiego (2003, Czeska Akademia Nauk) i Nagrodą Naukową im. Ireny i Franciszka Skowyrów (2003, Katolicki Uniwersytet Lubelski). W 2017 r. Profesor Marcelego Kosmana przyjął zaszczytny tytuł Doktora *Honoris Causa* Uniwersytetu Opolskiego. Kilkakrotnie z okazji jubileuszy pracy naukowej wydawane były także książki dedykowane Profesorowi.

Pełne zaangażowanie w pracę badawczą, dydaktyczną i organizacyjną możliwe było dzięki niezwykleму wsparciu Małżonki Pana Profesora, wspomnianej wcześniej Profesor Bogumiły Kosmanowej oraz synów: Cezarego i Michała, później także z rodzinami.

Odejście Pana Profesora stanowi bolesną stratę dla nauki polskiej. Zasmuca i wzrusza refleksją o przemijalności i kruchości życia, które choć tak bogate i piękne, zawsze jest zbyt krótkie. Żegnam najważniejszego Profesora w mojej pracy naukowej i najlepszego Człowieka, zawsze gotowego pomóc i zrozumieć. Cześć Jego pamięci!

Iwona Hofman

Profesor Piotr Kalka (1947-2024)

Wieloletni pracownik Instytutu Zachodniego profesor dr habilitowany Piotr Kalka urodził się w 1947 r. w Poznaniu. Po uzyskaniu świadectwa maturalnego w 1969 r. podjął studia prawnicze na Uniwersytecie imienia Adama Mickiewicza w swoim rodzinnym mieście. Promotorem jego pracy magisterskiej, poświęconej niektórym aspektom prawa państwowego Niemieckiej Republiki Demokratycznej był, jak dumnie podkreślał, profesor Karol Maria Pospieszalski. Magistrant nie przystał jednak na jego propozycję pozostania na uczelni i bezpośrednio po zakończeniu studiów podjął pracę w Instytucie Zachodnim. Jak się miało z czasem okazać, z placówką tą pozostał związany do ostatnich dni aktywności zawodowej.

Wszechstronność zainteresowań młodego absolwenta prawa sprawiła, że zdecydował się na swego rodzaju przekwalifikowanie. Coraz bardziej pochłaniała go problematyka ekonomiczna, czego owocem było rosnące zainteresowanie zagadnieniami integracji europejskiej. Instytut Zachodni był, obok warszawskiej Szkoły Głównej Planowania i Statystyki, najważniejszym ośrodkiem naukowej refleksji nad tą tematyką.

Przeważająca część publikacji profesora Piotra Kalki poświęcona była szeroko ujmowanej integracji europejskiej, w szczególności roli nauki i finansowaniu prac badawczych. Tej problematyce poświęcił zarówno pracę doktorską, jak i habilitację. Interesowały go także szeroko pojęte zagadnienia funkcjonowania gospodarki niemieckiej, jak i relacje gospodarcze między Polską i jej zachodnim sąsiadem¹. Jako szczególnie cenne uznać należy prace przygotowane w okresie poprzedzającym akcesję naszego kraju do Unii Europejskiej. Jego publikacje odznaczały się nie tylko oryginalnością ujęcia. Znany był jako niezwykle dociekliwy badacz krytycznie pochodzący do źródeł. W środowisku mówiono nawet, że niejednokrotnie poprawiał niektóre dane prezentowane w niemieckich publikacjach o charakterze statystycznym. Nic więc dziwnego, że profesor Kalka był częstym gościem

¹ Najważniejsze monografie i prace zbiorowe zredagowane przez P. Kalkę to: *Polityka badawczo-rozwojowa Wspólnot Europejskich*, Poznań 1997; *Inwestycje niemieckie w zachodnich województwach przygranicznych Polski: raport z badań* (praca zbiorowa), Poznań 1997; *Reformy wspólnej polityki rolnej EWG/Wspólnoty Europejskiej*, Warszawa 2004; Piotr Kalka, Jadwiga Kiwerska (red.), *Zjednoczone Niemcy. Bilans przemian ekonomicznych, społecznych i politycznych*, Poznań 2004; *Rola RFN w rozwoju integracji ekonomicznej we Wspólnotach Europejskich*, Poznań 2005; *Die Anpassungen an die EU-Erfordernisse: Beispiel Polen* (praca zbiorowa), Poznań 2007; *Dostosowania do wymogów Unii Europejskiej: przykład Polski* (praca zbiorowa), Poznań 2007; *Stosunki gospodarcze między Polską a Niemcami 20 lat po zjednoczeniu* (praca zbiorowa), Poznań 2012.

konferencji i sympozjów naukowych organizowanych zarówno w Polsce, jak i w Republice Federalnej Niemiec.

Ceniono go jako zarówno znakomitego referenta, jak i polemistę. Był bardzo dobrze zorientowany w światowej literaturze przedmiotu. To nie wzięło się znikąd; profesor Kalka niemalże co roku spędzał parę tygodni w kilońskim Instytucie Gospodarki Światowej zapoznając się z najnowszymi publikacjami z zakresu ekonomii. Lubił spotykać się z ludźmi, lubił dyskutować i to nie tylko na tematy ekonomiczne. Był często zapraszany jako uczestnik różnego rodzaju seminariów o charakterze popularnonaukowym organizowanych zarówno w Polsce, jak i w Niemczech. W trakcie tych spotkań zyskiwał szacunek dyskutantów i słuchaczy będących pod wrażeniem przede wszystkim jego szerokiej wiedzy historycznej. Miał swoich ulubionych bohaterów i ulubione okresy dziejów. Bardzo bliska była mu historia Egiptu, starożytnego Rzymu i Francji. Napoleona niezbyt lubił. Jak przystało na poznańskiego humanistę, bliska była mu oczywiście historia relacji polsko-niemieckich. Nie tylko to jednak wynikało z jego poznańskości. Był człowiekiem nad wyraz pracowitym i uczciwym. Trudno było mu się przyzwyczaić do nowych tendencji w ocenie działalności naukowej. Publikował wtedy, kiedy uznawał to za stosowne, kiedy miał coś do powiedzenia, a nie po to, żeby zdobyć kilkanaście czy kilkadziesiąt punktów mogących przyspieszyć awans naukowy. Wśród pracowników Instytutu Zachodniego cieszył się wielką, zasłużoną estymą tak ze względu na swoje szerokie horyzonty, jak i ustawiczną gotowość do pomocy. W latach 1991-2013 współtworzył Kolegium Redakcyjne instytutowego kwartalnika „Przegląd Zachodni”.

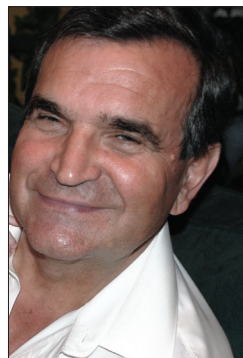
Jako urodzony Poznaniak nie przepadał za ekstraklasowym „Lechem”. Do końca pozostał wiernym kibicem „Warty”.

Profesor Piotr Kalka zmarł 25 marca 2024 r. i spoczął na poznańskim cmentarzu Junikowo.

Tomasz Budnikowski

Dyrektor Kazimierz Jasiński (1942-2024)

Kazimierz Jasiński urodził się w 1942 r. w Ostrowie Wielkopolskim. Pracę zawodową rozpoczął w niedalekim Wysoku Wielkim, gdzie przez cztery lata był nauczycielem w szkole podstawowej. W 1975 r. ukończył studia geografii w krakowskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej, a w kolejnych dekadach był słuchaczem studiów podyplomowych w poznańskiej Akademii Ekonomicznej w zakresie organizacji i zarządzania oraz bankowości. U schyłku lat siedemdziesiątych zamieszkał w Poznaniu, choć niezmiennie podkreślał rodzinne i emocjonalne związki z ziemią ostrowską. Przez lata czynnie działał w Stowarzyszeniu Ostrowian w Poznaniu. Od 1996 r. aż do przejścia na emeryturę w 2005 r. pracował w Instytucie Zachodnim, a czas ten przypadł na istotną zmianę w historii placówki – budowę i zagospodarowanie własnej siedziby przy ul. Mostowej.

Stanowisko dyrektora administracyjnego Instytutu Zachodniego od zarania jego istnienia miało swoją rangę. Wynikało to z faktu, iż placówka ta dysponowała majątkiem, którym trzeba było zawiadywać. Potrzebowała nie tyle dyrektora, co gospodarza. Przypadek sprawił, iż objęcie przez Kazimierza Jasińskiego tej funkcji zbiegło się w czasie z przyznaniem Instytutowi funduszy na budowę nowej siedziby. Do 1996 r. Instytut mieścił się w Pałacu Działyńskich, a jego zbiory biblioteczne rozproszone były w różnych magazynach miasta.

Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej zawdzięcza Instytut nowy budynek wraz z wyposażeniem wnętrza, zapleczem dla biblioteki, zaś władzom miasta Poznania działkę przy ul. Mostowej. Mimo iż budowę nadzorował kierownik firmy, Kazimierz Jasiński był nieformalnym szefem, doglądającym codziennie postępów prac. Był dzięki temu w swoim żywiole. Nie był bowiem człowiekiem przywiązany do biurka.

Administrowanie instytucją naukową wiązało się m.in. z organizacją konferencji, obsługą aparatury do tłumaczenia symultanicznego, przygotowaniem miejsc noclegowych, później pokoi gościnnych. Wobec chronicznego braku funduszy dyrektor często odbierał gości własnym samochodem; był do dyspozycji w różnych nieprzewidzianych sytuacjach.

Identyfikował się z Instytutem, powtarzając wielokrotnie, iż praca w tej placówce badawczej była dla niego nie tylko wyzwaniem, ale najlepszym życiowym doświadczeniem zawodowym. Niezwykle skromny, a jednocześnie pełen energii i nietuzinkowych inicjatyw. To jemu zawdzięczali pracownicy zagospodarowanie czasu wolnego od pracy: wspólne wyjazdy na grzybobranie, wycieczki krajoznawcze. Towarzyszył również socjologom i historykom w badaniach terenowych prowadzonych na ziemiach zachodnich.

Niezapomniane pozostaną spotkania wigilijno-noworoczne, wspólne dzielenie się opłatkiem, śpiewanie kolęd. Kazimierz, dysponujący pięknym, silnym głosem, dowodził instytutowym chórem. Był osobą integrującą. Zawsze pogodny, gotów do pomocy, pozostanie w pamięci jako przyjaciel i zwyczajnie dobry Człowiek.

Anna Wolff-Powęska

RADA REDAKCYJNA

Członkowie krajowi: **Marek Cichocki** (profesor, Collegium Civitas; Instytut Stosunków Międzynarodowych i Zrównoważonego Rozwoju, Warszawa, Polska), **Hanka Dmochowska** (doktor, em., Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego, Poznań, Polska), **Tomasz Grzegorz Grosse** (profesor, Uniwersytet Warszawski; Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych; Instytut Europeistyki, Warszawa, Polska), **Marceli Kosman** (profesor, em., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza; Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Poznań, Polska), **Mariusz Menz** (doktor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Wydział Historii, Poznań, Polska), **Aleksander Posern-Zieliński** (profesor, em., Polska Akademia Nauk, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Instytut Antropologii i Etnologii, Poznań, Polska); **Hanna Suchocka** (profesor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Wydział Prawa i Administracji, Poznań, Polska); **Justyna Schulz** (doktor, Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego, Poznań, Polska)

Członkowie zagraniczni: **Stefan Garsztecki** (profesor, Institut für Europäische Studien, Technische Universität Chemnitz, Niemcy), **Hans Henning Hahn** (profesor, Carl von Ossietzky Universität Oldenburg, Niemcy), **Jonathan Huener** (profesor, University of Vermont, Burlington VT, USA), **Henryka Ilgiewicz** (dr hab., Lietuvos kultūros tyrimų institutas – Litewski Instytut Badań Kultury, Wilno, Litwa), **Dagmara Jajęśniak-Quast** (profesor, Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce, Uniwersytet Europejski Viadrina, Frankfurt nad Odrą, Niemcy), **Kai Olaf Lang** (Dr. sc. pol., Stiftung Wissenschaft und Politik, German Institute for International and Security Affairs, Berlin, Niemcy), **Stephan Lehnaedt** (profesor, Touro College, Berlin, Niemcy), **Jerzy Maćków** (profesor, Universität Regensburg, Institut für Politikwissenschaft, Niemcy), **Olga Morozowa** (profesor, Czarnomorski Uniwersytet Narodowy im. Petra Mohyły, Mikołajów, Ukraina), **Jaroslav Panek** (profesor, Akademie věd České republiky Historicky Ustav AV, Czech Academy of Sciences, Section of Historical Sciences, Czechy), **Katarzyna Stokłosa** (profesor, Centre for Border Region Studies, University of Southern Denmark, Sønderborg, Odense, Dania), **Klaus Ziemer** (profesor, em., Universität Trier, Niemcy, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; Instytut Politologii, Polska), **Katarzyna Żukowska-Gagelmann** (profesor, Die Duale Hochschule Baden-Württemberg DHBW, Loerrach, Niemcy)

REDAKTORZY TEMATYCZNI

Przemysław Hauser (profesor, em. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań, Polska), **Tomasz Schramm** (profesor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań, Polska) – historia, **Jacek Kubera** (doktor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Wydział Socjologii, Poznań, Polska) – socjologia, **Jerzy Kałużny** (profesor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Instytut Filologii Germańskiej, Poznań, Polska) – nauki o kulturze, **Tomasz Rynarzewski** (profesor, Uniwersytet Ekonomiczny, Poznań, Polska), **Piotr Kalka** (profesor, em. Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego, Poznań, Polska) – ekonomia.

Redaktor statystyczny: **Piotr Jabkowski** (profesor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Wydział Socjologii, Poznań, Polska)

Redaktor językowy: **Anna Murawska** (język polski), **Maria Wagińska-Marzec** (język niemiecki), **Jonathan Chumas** (język angielski)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

Jan Barcz (profesor, Akademia Leona Koźmińskiego; Katedra Prawa Międzynarodowego i Prawa Unii Europejskiej, Warszawa, Polska), **Bożena Górczyńska-Przybyłowicz** (profesor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Wydział Historii, Poznań, Poznań), **Bogdan Koszel** (profesor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Poznań, Polska), **Albert Kotowski** (profesor, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Wydział Historyczny, Polska), **Matthias Kneip** (doktor, Deutsches Polen-Institut, Darmstadt, Niemcy), **Peter Oliver Loew** (profesor, Deutsches Polen-Institut Darmstadt, Niemcy), **Magdalena Izabella Sacha** (doktor, Uniwersytet Gdański; Instytut Badań nad Kulturą, Polska), **Henadz Sahanowicz** (profesor, Studium Europy Wschodniej UW, Polska), **Renata Schaefer** (profesor, School of Business and Economics Sonoma State University, California, USA), **Janusz J. Węc** (profesor, Uniwersytet Jagielloński, Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych, Kraków, Polska)